

Luuk's liefde voor schaakcomputers!

Op een mooie voorjaarsdag in april ben ik onderweg naar het oude centrum van Duivendrecht. Ik heb een afspraak met Luuk Hofman, één van de grootste schaakcomputerverzamelaars in Nederland.

Luuk heet mij hartelijk welkom en voordat ik zijn schaakdomein te zien krijg, biedt hij mij eerst een kop koffie aan. Beneden in de huiskamer heerst een gezellige sfeer, staan er gitaren die door zijn zoon Sebastiaan bespeeld worden en zwemmen de vissen in het aquarium rustig heen en weer. Ja, zegt Luuk: "Tegenwoordig drumt mijn zoon ook. Gelukkig gaat hij hiervoor naar speciale oefenruimtes waar hij ongestoord kan jammen, zonder dat iemand er ook maar last van heeft." Zijn vrouw Hella en dochter Annelies zijn tijdens mijn bezoek niet thuis.

Luuk met twee oude reismodellen. Is het nou 'Chess Traveler' of 'Chess Traveller'? Beide namen zijn goed, 'Traveler' schrijft men in de USA en 'Traveller' in de UK!

Ik was bij Luuk om over zijn grote passie te praten: het verzamelen van schaakcomputers. Hiervoor moeten we echter naar de zolder. Na een gewone trap opgelopen te zijn, blijkt dat je deze zolder alleen kunt betreden door een geheel verticale trap zonder leuning op te klimmen. Gelukkig dat de trap niet zo lang is en er schuin bovenaan een dikke stok is bevestigd, waaraan een bezoeker zich stevig kan vasthouden.

Luuk springt, ondanks zijn 60 levensjaren, op de trap alsof hij een laag keukentrapje bestijgt. Mijn - door het fietsen naar kantoor – getrainde benen krijgen het voor elkaar om mij naar boven te duwen en me vervolgens aan de stok, die er volgens Luuk al meer dan 50 jaar zit, vast te klampen en omhoog te hijsen. Vervolgens word je ook echt beloond voor deze inspanning, want je voelt en ziet heel duidelijk dat je in het domein van Luuk aangekomen bent.

Allereerst zie ik in het voorste gedeelte van de zolder allerlei gereedschap aan de schuin lopende wand hangen. Van hamer tot nijptang, van schroevendraaier tot bakosleutel, het hangt er allemaal. Zou hij daarmee zijn computers zelf repareren? In het achterste gedeelte van de zolder kom ik in 'the place to be.' Het gereedschap aan de wand is nu vervangen door schaakcomputers, die keurig met beugeltjes bevestigd zijn om zo de zwaartekracht het hoofd te kunnen bieden. Luuk zegt er nog even bij dat deze 'hangende' computers het allemaal niet meer doen maar slechts ter decoratie dienen.

Ik kijk verder om mij heen en zie, zoals het een echte verzamelaar betaamt, een grote vitrine staan met daarin een selectie met de mooiste en zeldzaamste schaakcomputers ooit gemaakt. De vitrine kan verlicht worden, zodat het antieke elektronische schaakvernuft nog als nieuw getoond kan worden. Het lijkt alsof de tijd hier stil gestaan heeft.

Je ziet het zeker niet direct, maar in het kleine heiligdom van Luuk staan ruim 350 schaakcomputers!

Toch is dat niet geheel waar, want als ik mijn hoofd omdraai zie ik Luuk z'n bureau staan met daarop een flat screen LCD monitor aangesloten op een moderne PC. In het dagelijkse leven is Luuk werkzaam op de juridische afdeling van de gemeente Amsterdam. In principe is dit een onafhankelijke afdeling, maar nu wel gekoppeld aan de gemeentelijke Dienst 'Werk en Inkomen' waar hij juridische zaken afhandelt. Al vanaf zijn vroege jeugd kampt Luuk met oorontstekingen, die jaren later weer resulteerden in gehoorproblemen. Gelukkig kan hij nu ook rustig thuiswerken achter zijn PC op deze zolderkamer, omringd door de vele mooie historische schaakcomputers.

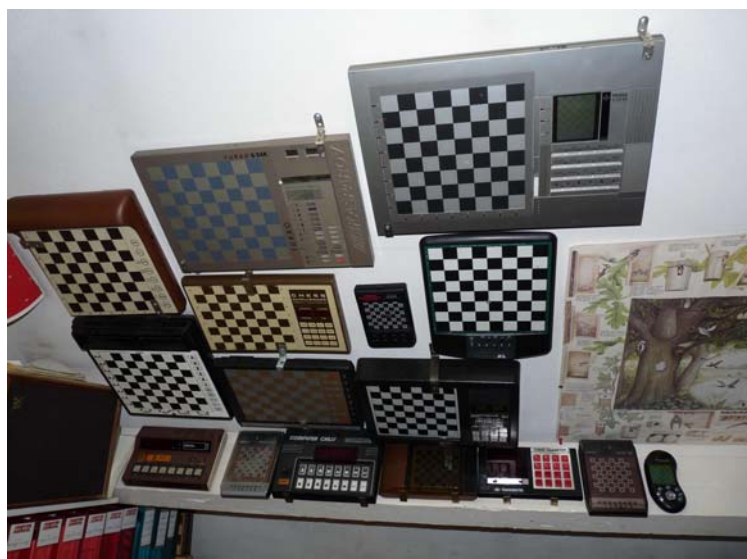
Luuk begon al vroeg met schaken tegen zijn broer en andere familieleden. Hij raakte gefascineerd door de schoonheid van het schaakspel, maar merkte zelf dat er een merkwaardige tegenstelling aanwezig was tussen de fascinatie enerzijds en de spanning tijdens een partij anderzijds. Luuk, al sinds 1978 werkzaam bij de gemeente Amsterdam, deed wel eens mee aan toernooien die door zijn werk destijds georganiseerd werden. Het beviel hem slecht, daar hij niet goed kon omgaan met de spanning tijdens de partij en het – soms ook - verwerken van een verloren partij. Het gaf hem geen ontspanning en hij besloot daarom niet meer deel te nemen aan dit soort schaaktoernooien. Van een schaakclub is Luuk nooit lid geworden omdat het wekelijks spelen van een lange partij of meedoen met de externe competitie ook te veel stress met zich meebrengt. In de pauze van zijn werk speelt Luuk wel rapidpartijtjes tegen zijn collega's en dat is geen probleem voor hem. De score gaat meestal gelijk op en iedereen gaat na de lunch weer 'relaxed' aan het werk.

	Hofleverancier	
MERKELBACH SPEELGOED B.V.		
HOFLEVERANCIER	KALVERSTRAAT 30 1012 PD AMSTERDAM TEL. 020-249572 of 246992	
Mephisto schaakcomputers:		
Mobil Rebell	f	659,- (Excl. trafo)
Super Mondial	f	659,-
Modular Rebell	f	995,- (Incl. trafo)
Exclusieve Rebelle	f	1.199,-
München Rebell	f	1.615,-
Mephisto Monaco	f	295,-
Exclusieve met Dallas module (16 Bit)*	f	3.245,- (Excl. trafo)
München met Dallas module (16 Bit)*	f	3.645,- (Excl. trafo)
Losse module Rebell	f	539,-
Luxe koffer voor Modular	f	159,-
Luxe koffer voor Exclusive	f	189,-
* (prijs 32 Bit uitvoering op aanvraag)		
CXG Schaakcomputers:		
Star Chess f 199,-; Porta Chess f 119,-; Pocket Chess f 89,-; Advanced Star Chess f 315,-;		
Scysis: Leonardo f 798,-.		
Speciale aanbiedingen:		
Super Enterprise: zilver/zwart f 449,-, vernieuwde uitvoering met twee displays.		
Grote collectie schaakborden en schaakspelen o.a. wedstrijdformaat in alle prijsklassen.		
Speciale condities voor schaakclubs.		Verzending door het gehele land.
Schakend Nederland - juni 1987		
Advertentie van 'Hofleverancier' Merkelbach Speelgoed B.V.		

Eind jaren zeventig zag Luuk in dagblad 'Het Parool' een kleine advertentie waarin de toenmalige Koninklijke Hofleverancier van speelgoed, de firma Merkelbach, gevestigd aan de Kalverstraat 30 te Amsterdam, reclame maakte voor schaakcomputers. Hij beschouwde deze advertentie als een geschenk uit de hemel en ging de volgende dag direct naar Merkelbach toe. Hij kocht de Novag Chess Champion MK1. Luuk verdiende destijds 500 gulden per maand en de aanschaf van deze MK1 slokte bijna zijn gehele maandsalaris op. Thuisgekomen ging hij er gelijk mee schaken, was zeer enthousiast dat er een apparaat bestond waar je op elk moment van de dag tegen kon spelen, altijd zin had en ook nog tegen zijn verlies kon. Bovendien gaf het schaken tegen de computer geen spanning omdat je niet met een menselijke tegenstander te maken had. Luuk: "Het was prachtig om na iedere ingevoerde zet te kijken wat voor tegenzet de computer zou geven. Ik genoot hier intens van."

Ondanks het enthousiasme voor zijn nieuwe aanwinst, raakte hij na een paar dagen erg teleurgesteld over de speelsterkte van het apparaat. Luuk: "De MK1 speelde zeer zwak en bij de hogere spelniveaus kon je in zijn bedenktijd gerust de tuin nog eens uitgebreid gaan ompitten. De kans was groot dat de computer hierna nog aan het rekenen was. Ik ging terug naar Merkelbach en legde de verkoper mijn teleurstelling uit, waarop hij zei dat hij een sterkere computer voor mij had, de Fidelity Chess Challenger 7. Gelukkig kon ik hem ruilen en keerde weer tevreden, met een sterkere tegenstander in mijn tas, naar huis terug."

Luuk kocht in die tijd ook de Fidelity Chess Challenger 10. Later werd dit de 10-A versie genoemd omdat dit model aanvankelijk weigerde te rokeren. Verder schafte hij ook de Fidelity Chess Challenger Voice aan, de eerste schaakcomputer met een stem. Luuk had goede contacten met de importeur van deze schaakcomputers, de firma Wegam Trading uit Amstelveen.

Luuk's hangende schaakcomputers.

Een prima idee, om defecte computers een nieuw 'stilleven' te geven!

Luuk: "Het zal omstreeks 1980 geweest zijn dat ik aan Wegam vroeg of ze mijn Fidelity computers niet wat sneller konden maken. Ik speelde dagelijks tot diep in de nacht tegen mijn computers omdat ik zo nieuwsgierig was naar hun tegenzetten. Echter als je de hoge 'levels' selecteerde, moest je soms wel drie kwartier op een antwoord van de computer wachten. Gelukkig zei de medewerker van de technische dienst dat het mogelijk was om het kristal in het hart van de computer, dat standaard op 4 MHz liep, te versnellen naar 5,2 MHz. De medewerker kon ook mijn Chess Challenger 10A ombouwen tot versie 10B die wel kon rokeren. De 'Voice' had een harde nasale stem, die je eventueel kon uitschakelen. Doordat ik vaak tot in de kleine uurtjes schaakte wilde ik niet dat mijn vrouw en kinderen gewekt werden door het schallen van die harde elektronische stem. De stem uitschakelen was een optie, maar dan was het speelplezier toch weer wat minder. Ook in dit geval bood Wegam de oplossing door er een speciale weerstand in te bouwen met een verstelschroef aan de achterkant van het apparaat. Deze schroef steekt niet aan de onderkant uit en met behulp van een schroevendraaier is het geluid harder of zachter in te stellen. Na deze aanpassingen beschouwde ik de 'Voice' toch wel als mijn meest favoriete schaakcomputer, niet alleen door zijn regelbare stem, maar ook door zijn menselijk spel. Ik speelde ongeveer even sterk als de 'Voice.' Volgens verzamelaar Hein Veldhuis is er voor zover bekend niemand anders op deze aardbol die dit soort omgebouwde en opgevoerde Chess Challengers in zijn bezit heeft."

In 1980 kwam er een geheel nieuwe schaakcomputer op de markt, de Chafitz Sargon 2.5 MGS (Modular Game System). Vlak voordat deze computer verscheen waren er al geruchten dat deze gloednieuwe Sargon veel sterker zou zijn dan zijn voorgangers. De computer zou bij een toernooipartij wel een rating van tussen de 1600 en 1800 Elo kunnen behalen. Luuk: "Toen de Sargon 2.5 eenmaal bij Merkelbach te koop was, ben ik naar de winkel geheld om hem in mijn bezit te krijgen. Het apparaat kostte destijds 1500 gulden en omdat ik niet zo veel verdiende heb ik er wel een lening voor moeten afsluiten. Dat was in die tijd heel gewoon. De Chafitz Boris MGS luidde een nieuw tijdperk in. Tot het verschijnen van dit model speelde je meer partijtjes voor de lol tegen die apparaten en kon je ook regelmatig lachen om hun tegenzetten.

De eerste Chess Challenger's krijgen bij Luuk natuurlijk een prominente plaats in zijn vitrinekast.

Met de introductie van de Sargon werd schaken tegen de computer opeens een stuk serieuzer. De rating van deze computer lag dan wel wat lager dan mij in de advertenties wijs werd gemaakt (± 1450 Elo), maar toch kon dit apparaat al vele menselijke schakers verslaan. Bovendien was de Sargon de eerste schaakcomputer met het zogenaamde 'permanent brain' ofwel het denken in de tijd van de tegenstander. Er zat echter nog een functie op waar ik met gemengde gevoelens tegenaan keek: 'de take back toets.' Hierdoor werd ik aangemoedigd steeds sneller een zet uit te voeren, terwijl ik bij zijn voorgangers veel langer over een zet nadacht. Terugnemen was toen nog niet mogelijk. Met de Sargon kon dit wel en konden foute zetten snel door mij weer ongedaan gemaakt worden. Toch merkten mijn familie en vrienden wel dat ik een stuk sterker was gaan spelen door al dat oefenen tegen mijn elektronische maatjes. Ik won met steeds groter gemak partijen van hen."

In de eerste helft van de jaren tachtig nam Luuk's passie voor schaakcomputers onverwachts een grote vlucht. "Ik werkte destijds als bijstandsmedewerker bij de gemeentelijke Sociale Dienst, de voorloper van de huidige Dienst Werk en Inkomen. Langzamerhand kwam ik er achter dat Merkelbach niet de enige firma was die schaakcomputers verkocht. Tijdens lunchtijd wandelde ik in de Beethovenstraat in Amsterdam, waar ik toen vlak in de buurt werkzaam was. Ik zag opeens een Fidelity Chess Challenger Voice in de etalage staan van een fotowinkel, genaamd 'Foto Witteman.'

Ik ben daar toen naar binnen gegaan en heb mijn interesse aan de eigenaar van deze zaak, Piet Witteman, kenbaar gemaakt. De heer Witteman bleek dezelfde fascinatie voor het schaken te hebben als ik. We speelden allebei niet zo sterk, maar waren wel diep onder de indruk van de eerste schakende computers die nu voor een groot publiek bereikbaar waren. Door het goede contact met Piet, vroeg hij me om nieuwe schaakcomputers voor hem te gaan testen. Iedere keer als er weer een zending bij hem binnenkwam, belde hij me op en vroeg om de nieuwe elektronische oogst voor hem te gaan testen. We hadden een aantal teststellingen die de computers in een bepaalde tijd op moesten kunnen lossen. Meestal lukte dat wel, maar ook wel eens niet, zoals bij het Rebel 5.0 moduul. Daar waren we destijds helemaal niet tevreden over. Zijn zaak in fotografische artikelen veranderde halverwege de jaren tachtig in een winkel gespecialiseerd in de verkoop van schaakcomputers. De fotocamera's en filmrolletjes verdwenen steeds meer naar de achtergrond."

Piet Witteman in zijn fotowinkel in het midden van de jaren '80. Luuk was er kind aan huis. Langzaam werd Piet's winkel getransformeerd naar een schaakcomputerwinkel!

Zelf is uw auteur, op voordracht van Luuk Hofman, op 21 januari 2006 bij Piet op bezoek geweest. Zijn winkel heeft hij in 1992 verkocht, maar hij woont nog steeds boven zijn voormalige zaak. Piet, toen al 78 jaar oud, wist me nog veel over het verleden te vertellen. Ik geef u hieronder het gesprek gedeeltelijk weer, aangevuld met informatie van Luuk.

Omstreeks 1978 kwam er een Chinese kennis van Piet Witteman in de zaak met een schaakcomputer; de Fidelity Chess Challenger 3. Piet was geobsedeerd door dit schakwonder en kreeg het apparaat te leen. Na enige tijd vroeg de kennis de computer weer terug, maar uiteindelijk mocht Piet hem toch houden. Dit was voor hem de aanleiding om dit nieuwe product aan zijn assortiment toe te voegen.

Piet deed goede zaken, verkocht veel schaakcomputers, reed zelf met zijn auto naar de importeurs van schaakcomputers, respectievelijk Wegam Trading in Amstelveen en Electronics Nederland in Amsterdam. Daar kocht hij de toen verkrijgbare nieuwe modellen. Luuk vertelde me dat hij de meeste schaakcomputers in consignatie bij deze importeurs kocht.

Hij mocht de computers naar zijn zaak meenemen, maar ze bleven eigendom van Wegam en Electronics totdat hij ze verkocht had. Dan moest hij de verkochte computers met ze afrekenen. Defecte computers van klanten bracht hij ook zelf naar de importeurs en soms reparaerden ze het apparaat zelfs in het bijzijn van hem. Klaar dus terwijl u wacht! Luuk: "Ik ben wel eens met Piet meegegaan naar Wegam Trading in Amstelveen. In het magazijn zag je daar dan al die stellingen met schaakcomputers. Ik zag bijvoorbeeld honderd Novag Constellations opgesteld staan. Dat zijn pas mooie herinneringen!"

De meest verkochte computer was de SciSys Mark V, destijds aangeprezen als de wereldkampioen van de commerciële schaakcomputers. De Mark V behaalde deze titel in 1981 in de Duitse stad Travemünde. Zelfs eind jaren tachtig berichtte Electronics dat zij nog een partijtje van 50 Mark V computers hadden staan en of hij daar interesse in had. Piet heeft ze voor 50 gulden per stuk van Electronics gekocht en voor 150 gulden aan de klant verkocht. Luuk voegde hier nog aan toe dat hij de zeldzame opvolger van de Mark V, de SciSys Mark VI met Auto Response Board, in zijn bezit heeft. De Mark VI speelde slechts 20 Elopunten sterker dan zijn voorganger, maar het aangekoppelde ARB bord maakte deze computer bijzonder. De productie werd al snel gestopt omdat dit bord ook de veroorzaker bleek te zijn van diverse technische mankementen.

Foto Witteman uit 1986. De kostbare houten modellen werden afgeschermd met een glasheldere plexiglazen kap. Niet alleen voor het stof, maar zeker ook voor de klanten!

Piet Witteman controleerde iedere schaakcomputer zelf om te kijken of alles goed functioneerde. Het testwerk werd in de jaren tachtig voornamelijk door Luuk Hofman gedaan, terwijl Piet in de winkel schaakcomputers stond te verkopen. Tussen 1985 en 1990 stonden er in de etalage van zijn zaak meer schaakcomputers dan fotocamera's. De in 2002 overleden computerexpert Jan Louwman heeft ook meerdere keren zijn zaak bezocht.

Hier volgt een citaat uit mijn artikel 'Schaakcomputers verzamelen; passie of waanzin' (CS okt 2004):

In de jaren tachtig deed de Duitse verzamelaar, Manfred Vellmer, ter uitbreiding van zijn verzameling, goede zaken in Amsterdam. In het CSVN-blad 'Computerschaak' las hij een advertentie van Foto Witteman, destijds gevestigd in de Beethovenstraat te Amsterdam. Witteman verkocht naast fotocamera's en filmrolletjes ook schakcomputers. Na telefonisch contact bezocht Manfred later de zaak in Amsterdam. Manfred: "De heer Witteman vertelde me dat er veel Amerikaanse zeelieden in Amsterdam kwamen, die tijdens de vaart regelmatig tegen hun Fidelity schakcomputers speelden. In Amsterdam verbrasten ze echter zo veel geld dat ze hun schakcomputers aan hem verkochten om zo weer aan geld te komen. Er ontstond een goed contact tussen de heer Witteman en mij en hij stuurde mij een paar keer per jaar een kaartje met de mededeling dat hij weer in het bezit was gekomen van een aantal mooie Fidelity apparaten. Op een dag, het was in 1990, ontving ik weer een dergelijk kaartje, maar nu berichtte hij me dat hij een schakrobot in de winkel had staan. Enkele dagen later kocht ik de zeldzame Novag Robot Adversary voor slechts 600 gulden!"

**Het etalageraam van Foto Witteman uit 1988.
Duidelijk is te zien dat foto-accessoires toen al op de tweede plaats kwamen!**

Aan dit citaat is toe te voegen dat Piet mij tijdens ons bezoek vertelde dat hij de robot bij importeur Electronics voor 300 gulden had gekocht. Het apparaat stamt uit 1982 en was toen al 8 jaar oud. Daar heeft hij nu wel een beetje spijt van, want een echte verzamelaar betaalt tegenwoordig wel het viervoudige bedrag voor een dergelijke exclusieve schakrobot. Wellicht heeft hij er nu ook spijt van dat hij bij het verkopen van de robot niet eerst aan zijn schakvriend en tester Luuk Hofman heeft gedacht...!

Aanvang jaren negentig stortte de schakcomputermarkt in en besloot Piet er maar helemaal mee te stoppen. Per 1 januari 1992 werd Foto Witteman definitief gesloten. Zelf werd Piet in dat jaar 65, dus kon ook hij van zijn pensioen gaan genieten. Hij heeft de zaak aan AKO BV verkocht die er nu nog gevestigd is en diverse lectuur verkoopt. Volgens Piet was de oppervlakte van zijn zaak wat groter dan de huidige winkelruimte van de AKO.

Luuk: "Gedurende mijn testwerk in de jaren tachtig voor Piet Witteman, kocht ik bij hem diverse schaakcomputers tegen kostprijs. Zo heb ik begin jaren tachtig de luxe versie van de Sargon 2.5 gekocht, de zogeheten Sargon 2.5 ARB (Auto Response Board). Het was een prachtige uit hout gemaakte computer met reed-contacten, uitgerust met alle schaakcomfort die men destijds kon bieden. Voor veel geld heb ik ook nog het sterkere Sargon 4.0 programma bij hem gekocht. Ik herinner me nog dat Piet een keer tegen me zei: 'Ik heb nu toch een prachtige schaakcomputer in huis, de Fidelity Prestige, hij kost 5000 gulden.' Deze computer verscheen in 1982 en was destijds het vlaggenschip van de Amerikaanse leverancier Fidelity. Helaas had ik destijds niet genoeg financiële middelen om de Prestige aan te schaffen. Niet veel later verschenen de modulaire Mephisto borden van de Duitse fabrikant Hegener + Glaser, destijds gevestigd in München. Ik wilde het Mephisto München bord heel graag kopen en ik heb hiervoor mijn Sargon ARB bij hem omgeruild. Toen dacht je nog niet aan de waarde en zeldzaamheid die deze computer vele jaren later toebedeeld zou krijgen. Aan het einde van de jaren tachtig had ik al 40 schaakcomputers in mijn bezit. Ik was dus eigenlijk al een verzamelaar, hoewel ik me daar toen niet van bewust was."

**Luuk wijst naar zijn defecte schaakcomputers die ter decoratie aan zijn dak hangen.
Afscheid nemen bestaat niet... ze krijgen eenvoudig een tweede leven!**

Aan het begin van de jaren negentig was de PC flink in opmars en werden er steeds minder schaakcomputers verkocht. Het werd toen steeds gebruikelijker om software op een diskette aan te schaffen en op je PC te installeren. Zo kwamen er dus ook diverse schaakprogramma's op de markt. Je kon op de PC gaan schaken! Geen groot bord meer met echte schaakstukken, maar een schaakprogramma waartegen je kunt spelen met behulp van een muis en een beeldscherm. De PC kan voor meerdere doeleinden worden gebruikt en een schaakprogramma is nu eenmaal veel goedkoper dan een sterk spelende schaakcomputer. Het neemt ook nauwelijks ruimte in.

Luuk: "Met het instorten van de schaakcomputermarkt en de opkomst van de software, viel mijn interesse voor computerschaak bijna geheel weg. De PC's volgden elkaar in een rap tempo op en werden steeds krachtiger. Ook de schaakprogramma's werden steeds sterker en al gauw had je een elektronische grootmeester in huis. Ik beschouw de 'dedicated' schaakcomputer en de schaaksoftware als twee verschillende werelden. In de tweede helft van de jaren negentig kwamen daar ook nog eens de mens-machine tweekampen bij, zoals die tussen Kasparov en Deep Blue. Deze partijen werden gespeeld op een niveau waar ik helemaal niets van begreep. Ik heb mijn verzameling schaakcomputers niet weggedaan, maar wel in een diepe kast op zolder gestopt en er niet meer naar omgekeken."

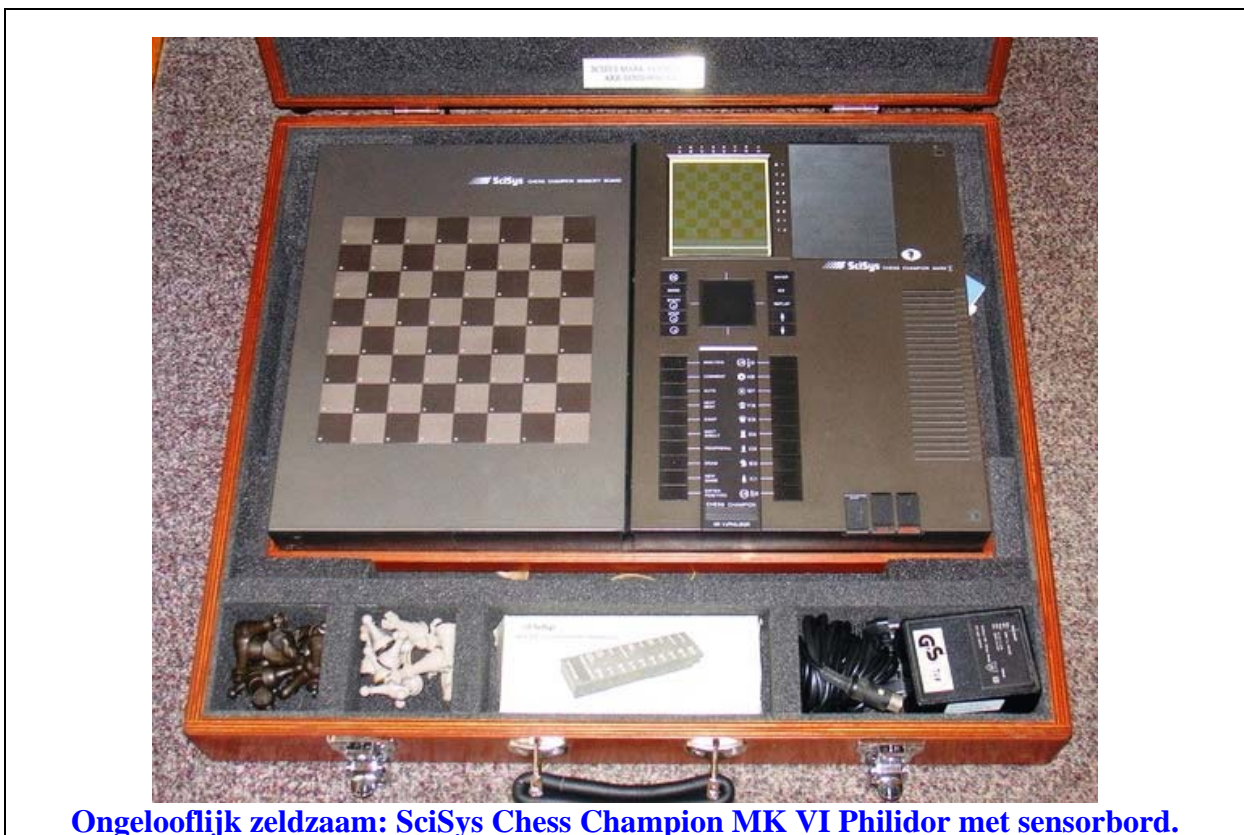

Nog een blik in de vitrinekast van Luuk met vele modellen uit vooral de jaren '80.

Door de nieuwe ontwikkelingen keek Luuk niet meer naar zijn schaakcomputers om en schaakte hij zelf ook niet meer. In 2005 besloot hij zijn zolder op te gaan ruimen. "Tijdens het opruimen vond ik een oude VHS video met een opname van de schaakcomputer fabrikant SciSys (Scientific Systems, later Saitek). Op deze video met opnames uit 1986 presenteerde deze firma hun nieuwste range schaakcomputers. De video weggooien was mijn eerste gedachte, maar wellicht heeft er nog iemand hier interesse in. Ik zocht op internet en vond het e-mailadres van verzamelaar Hein Veldhuis. Ik stuurde hem een mailtje met de vraag of hij belangstelling had voor deze oude videoband. Een paar minuten later berichtte hij me dat hij heel erg geïnteresseerd was en hoeveel hij ervoor moest betalen. Ik wilde er geen geld voor hebben, dus heb ik de video gewoon naar hem toegestuurd. We mailden hierna veelvuldig met elkaar en maakten ook een afspraak. Hein had in die tijd al meer dan 200 schaakcomputers en vertelde vol enthousiasme over zijn hobby. Ook was de verkoop van 2^e hands schaakcomputers op de Duitse, Engelse en Amerikaanse Ebay-sites sterk in opkomst. Er werden daar diverse mooie modellen tegen een redelijke prijs aangeboden. Op een gegeven moment wilde ik al die computers in mijn bezit krijgen. Ik keek iedere dag wel op deze sites, maar ik raakte vooral gefascineerd door mooie houten schaakcomputers die heel zwak speelden. Het gebeurde destijds regelmatig dat fabrikanten de mooiste modellen op de markt brachten, die echter nauwelijks konden schaken. Na 14 jaar bloeide mijn interesse, door het contact met Hein en de nieuwe mogelijkheden via internet, weer volledig op."

Luuk: "Het is onmogelijk om alle op de markt verschenen schaakcomputers in je bezit te krijgen. Maar dat is natuurlijk wel het mooie van verzamelen. Er blijft altijd wel een verlangen naar bepaalde moeilijk verkrijgbare computers. Het is ook niet goed als ik mijn verzameling compleet krijg; dat zou in feite de dood in de pot betekenen."

Met zoveel oude computers, waar ook nog mee geschaakt wordt, kan er altijd wel een onderdeel kapot gaan. Maar waar laat je dit in de 21ste eeuw repareren? De fabrikanten van weleer hebben hun activiteiten al jaren geleden gestopt, dus daar kun je niet meer bij terecht. Zijn defecte componenten van een schaakcomputer uit eind jaren zeventig nog wel verkrijgbaar? Gelukkig heeft uw auteur al enige jaren geleden, via een website van een verzamelaar, ontdekt dat Arno Kreuzberg uit de Duitse stad Düsseldorf in staat is om op een uiterst vakkundige manier oude defecte schaakcomputers weer tot leven te brengen. Zo heb ik een oude Fidelity Prestige uit de nalatenschap van pionier Jan Louwman bij hem laten repareren en tot op heden doet het apparaat het nog prima!

Ook Luuk heeft diverse computers bij hem laten repareren: "Ik zag een paar jaar geleden dat er op de Amerikaanse Ebay een Fidelity Chess Challenger 1 aangeboden werd. Dit was de eerste schaakcomputer ter wereld die in maart 1977 door de Amerikaanse fabrikant Fidelity op de markt gebracht werd. Dit model werd een paar maanden later al opgevolgd door de Chess Challenger 3, zo genoemd naar de drie instelbare 'levels of play.'

De eerste Challenger kreeg pas later de vermelding '1' achter zijn naam, om het onderscheid met zijn opvolgers te maken. Bovendien had dit model ook verwisselde bordcoördinaten en waren er destijds – volgens zeggen - maar 1000 exemplaren van gefabriceerd. Een zeldzaam model, dus wilde ik die graag kopen. De Amerikaanse verkoper stond niet toe dat er een prijs geboden werd en verkocht het alleen als je 1200 dollar aan hem overmaakte. Met spanning klikte ik op de button 'direkt kopen.' Ik vroeg me zenuwachtig af wat ik in godsnaam aan het doen was, maar ik wilde het apparaat zo graag hebben!

Na enige tijd ontving ik de computer en bleek hij defect te zijn. Er brandden slechts twee rode lampjes en verder zat er geen leven meer in. Ik nam contact op met Arno Kreuzberg, die me vertelde dat het hart van de computer kapot was. Daar zat ik dan met een prachtige, zeldzame, maar defecte Chess Challenger waar ik inmiddels 1200 dollar voor betaald had. Een klacht indienen bij Ebay had eigenlijk geen zin, daar zij me doorverwezen naar de verkoper en laatstgenoemde beweerde bij hoog en bij laag dat de computer in goede staat naar mij toe was verzonden. Gelukkig bood Arno uitkomst. Hij zou voor mij, via zijn contacten op internet, gaan kijken of hij nog aan de onderdelen kon komen. Na ongeveer drie maanden berichtte hij me dat het hem toch gelukt was. Ik ben toen snel naar Düsseldorf gereden en hij heeft mijn Chess Challenger voor een zeer redelijke prijs weten te repareren!"

Eind jaren tachtig had Luuk 40 schaakcomputers in zijn bezit, maar stopte met zijn hobby. In 2005 pakte hij de draad weer op en begon in een flink tempo te verzamelen. Hoeveel schaakcomputers zou hij nu bezitten? "Eigenlijk ben ik daar niet zo geïnteresseerd in, maar omdat jij me het vroeg ben ik toch eens gaan tellen en het zullen er minstens 350 zijn en dan heb ik mijn oude schaaksoftware nog niet eens meegeteld. Ik ben nu redelijk genezen en verzamel niet zo fanatiek meer. Ik ben tevreden met wat ik nu heb, maar er zijn natuurlijk nog een aantal schaakcomputers die ik graag zou willen bemachtigen."

De Fidelity Decorator Challenger, oogverblindend mooi! In een perfecte staat zoals je die zelden tegen komt, natuurlijk in de collectie van Luuk!

Ik heb mij al dikwijls afgevraagd waarom mensen allerlei spullen verzamelen. Is het een verlangen naar dingen die voorbij zijn? Een verlangen om hetgeen waar men vertrouwd mee was, niet kwijt te willen raken in deze snelle dynamische wereld? Of wil men iets nalaten om zo latere generaties te confronteren met iets dat ooit was? Luuk: "Volgens mij is het de liefde voor materie. Zoals mensen direkt op elkaar kunnen vallen, zo is dat ook met producten. In mijn geval dus de liefde voor schaakcomputers. Het is niet zo zeer het bezit, maar vooral het kijken naar deze mooie machines. Ik vind het fascinerend als de computer rekt en het rode lampje knippert. Dan ben ik altijd weer reusachtig nieuwsgierig naar het wonder dat er dan weer gaat geschieden; de tegenzet van de computer! Schaakrobots spreken ook tot de verbeelding omdat ze in staat zijn hun zetten zelfstandig uit te voeren. Ik heb de Milton robot, de Excalibur Phantom Force en de Novag 2Robot in mijn verzameling."

Hoe is Luuk eigenlijk met de Computer Schaak Vereniging Nederland (CSVN) in contact gekomen? "Eigenlijk al vlak na de oprichting in 1980, hoorde ik bij de firma Merkelbach in Amsterdam van het bestaan van de CSVN. Ik ben toen gelijk lid geworden. Ik was vooral geïnteresseerd in de informatie die via hun blad 'Computerschaak' werd verspreid.

Ik vroeg in een interview met Jan Louwman in 2001: "Jan, als je in de toekomst zou kunnen kijken, hoe denk jij dan dat de computerschaakwereld er over tien jaar, in het jaar 2011, uit zal zien?" Over de CSVN zei hij destijds: "We zullen de CSVN moeten koesteren en meer mogelijkheden in de nabije toekomst trachten te openen. Ik denk dat het over tien jaar, waarschijnlijk iets eerder, praktisch afgelopen is. De CSVN kan in 2011 nog bestaan, maar dan zal op korte termijn de koers moeten veranderen. Als de mogelijkheden die er nu nog zijn, serieus benut worden, dan zie ik nog wel overlevingskansen op de langere duur."

**Luuk's showcase staat natuurlijk centraal op de zolder.
Vanwege ruimtegebrek staan sommige modellen dubbel geparkeerd.**

Vind jij dat Jan Louwman gelijk heeft gekregen? Luuk: "Hij had een scherpe blik op de toekomst. Het is natuurlijk prima dat de CSVN naast de programmeurstoernooien, ook gebruikerstoernooien organiseert en daar moeten ze vooral mee doorgaan. Toch vind ik ook dat ze een kans gemist hebben. Van de ongeveer 300 leden die er nu nog over zijn, denk ik dat een groot gedeelte uit ouderen bestaat die uit een soort van respect lid blijven, maar hoe behoud je de jongere leden of werf je nieuwe leden? Volgens mij had de CSVN, door de ledenafname van de laatste jaren, al veel eerder een analyse moeten maken hoe dit nu komt en hoe je deze dalende trend kunt omkeren. Volgens mij waren de meeste leden veel meer geïnteresseerd in de 'dedicated' schaakcomputers en in 'Computerschaak' is de laatste jaren voornamelijk over sterke schaakprogramma's geschreven. Als je aan mij zou vragen hoe de computerschaakwereld er over 10 jaar, in het jaar 2021, uit zal zien, dan denk ik dat het nog maar heel marginaal zal zijn.

Misschien zijn er dan nog drie sterke schaakprogramma's over en heeft de rest al afgehaakt. Verder zullen er nog meer schaakprogramma's als freeware op het internet te verkrijgen zijn. Het lijkt me dat de gemiddelde clubschaker die nu een programma met een Elo van 3100 kan kopen, over 10 jaar niet veel toegevoegde waarde zal zien in een programma met een nog hogere Elo-rating. De CSVN bestaat volgens mij over 10 jaar al helemaal niet meer. Toch hoop ik dat ik ongelijk krijg en zullen we, zoals Jan Louwman destijds al zei, onze vereniging moeten blijven koesteren. Ik roep de leden dan ook op om twee keer per jaar aan het gebruikerstoernooi deel te nemen. Je hoeft er maar twee zaterdagen voor vrij te maken en het is iedere keer bijzonder gezellig!"

Sinds een paar jaar heeft Luuk een eigen website, geheel toegewijd aan schaakcomputers; www.schaakcomputers.nl. De site is al behoorlijk gevuld met een schat aan informatie over dit onderwerp en er zijn ook nog vele mooie foto's ter illustratie te bekijken. Een onderdeel van zijn site bevat de schaakcomputer database van Hein Veldhuis, die ieder jaar door Hein verder uitgebreid wordt. Heeft hij nog plannen met zijn site? Luuk: "Ik moet nog de nodige zaken bijwerken, maar ik wil ook bij iedere schaakcomputer een Applet toevoegen. Dit is een klein programma waarmee de bezoeker een partij van mij tegen de desbetreffende computer direkt met de muis op m'n site kan naspelen. Ik moet echter nog een heleboel Applets met partijen plaatsen, dus voorlopig is er werk aan de winkel! Ik hoop dat de leden, door het lezen van dit artikel, mijn website gaan bezoeken. Het is echt de moeite waard!"

Luuk, bedankt voor dit boeiende gesprek. Zou jij de lezers nog iets willen zeggen? Luuk: "Rob, ik wil eerst jou bedanken voor het feit dat je me een interview wilde afnemen, zodat ik de kans had om mijn verhaal uitvoerig aan de lezers uit de doeken te doen. Ik hoop dat de leden en overige geïnteresseerden die Computerschaak lezen het een interessant verhaal zullen vinden. Hopelijk heb ik een beetje het gevoel van mij kunnen overbrengen, namelijk de liefde voor schaakcomputers!"

Auteur: Rob van Son, juni 2011

NB: Met grote dank aan Rob voor dit prachtig geschreven artikel!

**Zie het mooie filmpje over Luuk's verzameling,
welke gemaakt is door de Spaanse verzamelaar Luis Barona:**

<http://www.chessblog.com/2012/04/cool-chess-computers-collectors-meet-in.html#comment-form>

First Published on March 13, 2014